

21 Minghui Lyu, Qi Huang [Text] / Minghui Lyu // Visual elements in advertising enhance odor perception and purchase intention: The role of mental imagery in multi-sensory marketing. 2024. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0969698924000481>

22 Daniel Inbaraj Jublee [Text] / Daniel Inbaraj Jublee // Investigating the impact of brand vs cause interaction on cause related advertisements November 2023. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0969698923002758>

АННОТАЦИЯ

Без рекламы продукт не может быть преобразован при в спросе на формирование широкого рынка потенциальных потребностей. Реклама является основным средством для увеличения продаж. Многие компании благодаря рекламе могут увеличивать прибыль, а также, стабильную и высокую заработную плату, стабильность и уверенность в завтрашнем дне и обеспечивают дружеские отношения между коллективом.

В статье говорится о языковом характере рекламного текста. Исследовано развитие отечественного рекламного рынка, становление рекламы как формы социокультурного порядка. Рассматривается формирование вопросов об изменении роли рекламы в обществе. Широко затрагивает важность государственного языка в рекламе. Социальная реклама, в которой дается определение термина и прописываются соответствующие им характеристики, а также рассматриваются его особенности, сфера применения. В статье определены цели и задачи рекламы, дифференцированы по основаниям на несколько классификаций. В научной статье были рассмотрены некоторые исследовательские работы ученых, написавших о рекламе. Ценные данные в данных научных трудах были использованы при написании статей.

ЭОЖ 811.111-26
FTAXP 16.01.35

Искакова Ш.Г., аға оқытушы, <https://orcid.org/0000-0002-7715-357X>

Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық техникалық университеті, Орал, Жәңгір хан, 51, 090009, Казахстан, shynar_iskakova@mail.ru

Iskakova Sh.G., senior lecturer , <https://orcid.org/0000-0002-7715-357X>

Zhangir khan West Kazakhstan Agrarian Technical University, Uralsk, Zhangir khan St., 51, 090009, Kazakhstan, shynar_iskakova@mail.ru

ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДАҒЫ МОБИЛЬДІ ТЕХНОЛОГИЯЛАР MOBILE TECHNOLOGIES AS A TOOL IN EFL TEACHING

Аннотация

Қазіргі уақытта ағылшын тілін оқыту (EFL) барысында оқытушылар бірқатар қиындықтарға тап болады, соның ішінде білім алушылар тілдерді оқытудың дәстүрлі әдістемесі және технологиялық қолдаудың жеткіліксіздігіне тоқталады. Осы тұрғыда ұялы телефон технологиясын қолдану ағылшын тілін оқытуда басты назар аударуға тұрарлық екенін айтады. Мобильді технологияның, әсіресе соның ішінде ақылды ұялы телефондардың дамуы ағылшын тілі сабақтарында ұялы телефондарды пайдалану үлкен жұмысты жеңілдетеді. Дәлелдер оның EFL сабақтарының негізгі мақсаттарын орындап қана қоймай, сонымен қатар ағылшын тілін оқытудағы мобильді қосымшалар бірқатар мәселелерді шешетінін көрсетеді. Мақалада зерттеудің негізгі мақсаты шет тілін оқытуда мобильді технологияларды қолданудың қазіргі жағдайы мен перспективаларын анықтау болып табылады. Зерттеудің әдіснамалық негізі- ол зерттеу тақырыбы бойынша әдеби деректерді теориялық талдау. Шетелдік Австралия, Қытай, Иран, Түркия, Сауд Арабиясы, Кипр, Жапония, Малайзия, Испания, Тайвань және басқа елдерде жүргізілген заманауи эмпирикалық зерттеулердің нәтижелері бойынша, шет тілдерін оқытуда мобильді технологияларды қолдану көп жағдайда классикалық педагогикалық құралдармен салыстырғанда мобильді құрылғылардың бірқатар

артықшылықтарына байланысты оң нәтиже береді. Сонымен қатар, автор мобильді технологияларды қолданумен қатар, оқу іс-әрекетінің басқа да аспектілерін қамтитын әдіснамаларға негізделген, статистикалық маңызды зерттеулер жүргізуді үйренуі керектігіне тоқталады.

ANNOTATION

Even the groundswell of interest in mobile applications has not so far contributed to their integration into educational programs as an EFL learning tool. The purpose of the present review is to identify the current state and prospects for the use of mobile technologies in EFL teaching. The methodological basis of this research is a theoretical analysis of the literature data on the research topic. The evaluation of contemporary empirical studies conducted in Australia, China, Iran, Turkey, Saudi Arabia, Cyprus, Japan, Malaysia, Spain, Taiwan and other countries, has led to a conclusion that the implementation of mobile technology in EFL teaching gives predominantly positive results due to several merits of mobile devices relative to standard pedagogical tools. It was however underlined that researchers have yet to learn how to conduct methodologically sound, statistically relevant studies that would cover aspects of learning activities beyond the use of mobile technology. The author conclude that when studying applications, researcher should not try to find a mobile application that can teach students everything they need, but should study the ways in which individual applications help to master a foreign language.

Kіmmі сөздер: мобильді құрылғылар, бағдарлама, айтылым, лексика, қосымша

Keywords: mobile devices, program, pronunciation, vocabulary, application

Кіріспе. Технологиядағы жетістіктер қазіргі заманғы білім алушылардың білімге деген көзқарасын түбегейлі өзгертті нәтиже мобильді тіл үйрену (Mobile-assisted language learning (MALL)) қазіргі уақытта ең қарқынды дамып келе жатқан тілдердің бірі болып табылады компьютерлік тілді оқыту салалары (Computer-assisted language learning (CALL)). «Мобильді оқыту» термині бірегей білім алушылардың өз уақытында сымсыз және цифрлық құрылғыны қолдануын болжайтын құбылыс білім беру мақсаттары үшін ыңғайлы болып табылады. «Мобильді оқыту» термині үш элементтің өзара тәуелділігін болжайды: ұтқырлық технология, оқытудың ұтқырлығы және білім алушылардың ұтқырлығы.

Мобильді технологияның соңғы жетістіктерімен оқытушылар мен мұғалімдер алдын алуға көмектесе алмайды аудиториядағы, сыныптардағы мобильді құрылғылар Ipad, планшеттер, ұялы телефондар, смартфондар, MP3 ойнатқыштар, цифрлық камералар (Pda) және электронды оқу құралы сияқты мобильді құрылғылар пайда болуда және өте танымал.

Ағылшын тілін шет тілі (EFL) ретінде оқытуда мобильді технологиялар сәтті интеграция болып табылады, арнайы техникалық дағдылар талап етілетін арнайы дайындықпен байланысты, алайда аудиториядағы мобильді технологиялары «олардың сенімділігі мен құзыреттілігін қолдайды».

Қазіргі заманғы қол жетімді мобильді гаджеттердің пайда болуымен технологиялық және экономикалық шектеулер жойылып, мобильді құрылғыларды шет тілін оқыту құралы ретінде пайдалануға көбірек көңіл бөлінуде [1; 4]

Соңғы бес жыл ішінде көптеген қосымшалармен ұсынылған онлайн режимінде шет тілдерін үйренуге арналған бағдарламалық жасақтамаға үлкен қызығушылық бар: мысалы, «Duolingo» және «Mondly» сияқты дәстүрлі мобильді қосымшаларды толықтырған жаңалықтар, олардың бірі «Rosetta Stone». Бұл мобильдік қосымшалар көптеген пайдаланушылар арасында сұранысқа ие болды [2; 9]. ТМД елдерінде, оның ішінде Қазақстанда да «Lingualéo», «Easy Ten» және «Puzzle English» сияқты ағылшын тілін үйренуге арналған мобильді қосымшалар кеңінен қолданылуда.

Жоғарыда аталған мобильдік қосымшаларға деген қызығушылық олардың шет тілдерін оқыту құралы ретінде оқу бағдарламаларына енуіне ықпал еткен жоқ. Соңғы жылдары мобильді құрылғылардың көмегімен шет тілдерін оқытудың тиімділігі туралы көптеген ғылыми еңбектер жарияланды. Бүгінгі смартфондардың мүмкіндіктеріне қарамастан, мобильді технологиялар әлі күнге дейін білім беруде қолданылатын әдістердің «шетінде» [3; 4].

Бұл шолу зерттеуінің мақсаты шет тілін оқытуда мобильді технологияларды қолданудың қазіргі жағдайы мен перспективаларын анықтау болып табылады.

Зерттеу әдістемесі. Зерттеудің әдіснамалық негізі - зерттеу тақырыбы бойынша әдеби деректерді теориялық талдау болып табылады. Мобильді технологиялар арқылы оқытудың тиімділігіне объективті баға алу үшін, ең алдымен, қолда бар әдеби деректерді зерделеу және сапалы зерттеу дизайны мен статистикалық маңызды нәтижелері бар жарияланған әдебиеттерден мақалалар алу қажет. Тақырып бойынша талқыланатын жарияланымдардың негізгі бөлігі мобильді құрылғыны меңгеру, технологиялық инфрақұрылым және жобалау мәселелері, сондай-ақ педагогикалық әдістеме мен педагогикалық құралдар сияқты ұғымдарға бағытталған.

Нәтижелер және оларды талқылау. Шетелдік ғалымдардың білім алушыларға шет тілін үйрету мақсатында мобильді технологияларды қолдануға қатысты зерттеулерінің нәтижелері өте қайшылықты.

Fisher et al. зерттеуінде (2009) жапондық орта мектеп оқушыларының смартфонмен ағылшын тілін үйрену нәтижелері оқумен байланысты болды. Авторлар қағаз кітаптарды, электронды кітаптарды сөздіктермен және адаптивті бағдарламалық жасақтамамен (ELMO) қолданудың ағылшын тілінің сөздік қорын толықтыруға әсерін салыстырды. Эксперимент алты апта ішінде 30 адамнан тұратын үш топпен жүргізілді. Орта мектеп оқушылары екі апта ішінде барлық 3 ресурсты пайдаланды. Нәтижесінде зерттеуге қатысушылардың ешқайсысы сөздік қорын толықтыруда прогреске қол жеткізген жоқ. Орта мектеп оқушыларының көпшілігі әр кітаптағы жүзге жуық беттің тек 3 бетін немесе одан азын оқыды және технологияға қарамастан әр 2 апта сайын орта есеппен бір ғана жаңа сөз үйренді [4; 191-194].

Кейбір зерттеушілер мобильді технологияны қолданатын студенттер мен стандартты білім беру бағдарламасында оқитын студенттер арасындағы статистикалық маңызды айырмашылықтарды атап өтпейді.

Мысалы, Song (2008) ағылшын тілінің лексикасын меңгеру үшін білім беру веб-сайты мен SMS-хабарламаларды бөлісудің тиімділігін зерттеді. Тақырыптық байланысты сөздер тіл үйренетін еріктілерге SMS арқылы жіберілді. Бұл хабарламалар веб-сайтта қол жетімді кеңірек материалдар туралы қысқаша еске салғыш ретінде жасалған. Нәтижелер материалды игеруде шамалы жақсарғанын көрсетті, бірақ алынған эксперименттік деректер статистикалық тұрғыдан шамалы болды [5; 81-98].

Сол сияқты, Saran, Seferoglu & Cagiltay (2009) Интернет желісі мен MMS хабарламалары арқылы телефондарға оқу материалын жіберетін мультимедиялық бағдарламаны қолдана отырып, түрік мектеп оқушыларының ағылшын сөздерінің айтылуындағы прогресті өлшеуге тырысты. Авторлар Интернет желісі мен MMS арқылы тапсырма алған оқушылар мен стандартты бағдарлама бойынша оқығандар арасында сенімді айырмашылықтар байқалмағанын атап өтті [6; 97-114].

Қытай университетінде ағылшын тілін үйрену кезінде SMS-тің баспа материалдарымен салыстырғанда тиімділігін салыстыратын Zhang, Song & Burston (2011), зерттеуінде 32 студенттен тұратын бір топ 26 күн ішінде күніне 2 рет бес SMS-хабарламада алынған 130 сөзді зерттеді. 30 адамнан тұратын бақылау тобы ұқсас сөздер жиынтығын алды, бірақ экспериментке қатысушылар өздеріне ыңғайлы қарқынмен зерттеген баспа түрінде. Екі топ қорытынды тест нәтижелерінің айтарлықтай жақсарғанын көрсетті. SMS алған оқушылар бақылау тобынан озып кетті, алайда 4 күннен кейін жүргізілген келесі тест топтар арасындағы сөздік қорын игеру көрсеткіштерінде айтарлықтай айырмашылықтың жоқтығын көрсетті [7; 203-214].

Иран ғалымдары Alemi, Sarab & Lari (2012), жариялаған шет тілін зерттеуде эксперименттік топ студенттері 16 апта ішінде SMS арқылы аптасына 2 рет сөйлем мысалдарымен 10 сөз алды. 320 сөзді үйрену процесі 17 адамнан тұратын бақылау тобымен салыстырылды, олар тек сөздікті қолдана отырып, бірдей сөздерді үйренді. Екі топта да қорытынды тесттің ең жақсы көрсеткіштері байқалды, бірақ зерттелетін топтар арасында статистикалық маңызды айырмашылықтар жоқ. Алайда, ғалымдар эксперименттік топ 4 аптадан кейін жүргізілген кешіктірілген тестте сөздік қорын айтарлықтай жақсы меңгергенін атап өтті [8; 99-109]. Кешіктірілген тест нәтижелері қорытынды тест деректерімен сәйкес

келмейтіндіктен, тіпті оның нәтижелерінен асып түсетіндіктен, бұл деректерді объективті деп санауға болмайды.

Келесі ғалымдар Derakhshan & Kaivanpanah (2011), олар жеті апталық бағдарламаны сипаттайды, оған сәйкес ирандық студенттердің ағылшын тілінің сөздік қорын толықтыру үшін SMS - хабарламалар да қолданылды. 21 адамнан тұратын эксперименттік топ және 22 адамнан тұратын бақылау тобы бір сабақта 15-20 сөзден оқи алатындығын жеткізді. Студенттер мұғалімге және үш курстасқа есеп беру үшін әр сөзге бір сөйлем жазды. Эксперименттік топ оларды SMS арқылы жіберген болса, ал бақылау тобы оларды қағаз түрінде ұсынды. Екі аптадан кейін жүргізілген қорытынды және кейінге қалдырылған тест екі топ арасындағы сөздерді есте сақтауда статистикалық маңызды айырмашылықтар көп болмады [9; 39-47].

Сонымен қатар, шет тілін үйренуде мобильді технологияның пайдасын дәлелдейтін бірнеше зерттеулер бар. Сонымен, жоғарыда аталған бес зерттеулермен қатар, Song (2008), Saran, Seferoglu & Cagiltay (2009), Zhang, Song & Burston (2011), Alemi, Sarab & Lari (2012), Derakhshan & Kaivanpanah (2011), онда зерттеушілердің мобильді құрылғылардың күмәнді тиімділігі туралы көзқарасы көрсетілген. оқыту, керісінше дәлелдейтін зерттеулер бар, бұл сонымен қатар осы саладағы зерттеулердің сәйкессіздігін көрсетеді.

Енді SMS және MMS хабарламалары арқылы ағылшын тілінің лексикасын оқытудың тиімділігін бағалауға арналған эмпирикалық зерттеулердің нәтижелеріне тоқталайық.

Ұсынылған зерттеулердің үшеуіне шет тілдерін оқитын әр елдің студенттері қатысты. Motallebzadeh & Ganjali (2011) бірінші зерттеуінде университеттің 34 студентіне 5 апта ішінде аптасына 3 рет 16 сабақта анықтамалары бар барлығы 50 сөзді және олармен сөйлем мысалдарын үйрену ұсынылды. Топтың бірінші жартысы материалдарды SMS арқылы, екінші жартысы баспа материалдары түрінде алды [10; 1111-1115]. Motallebzadeh, Beh-Afarin & Dairy Road (2011) екінші зерттеуінде университеттің 40 студенті аптасына 2 рет 5 апта ішінде анықтамалары мен мысалдары бар 7 сөз тіркесін алды. Алдыңғы зерттеуге ұқсас, топтың бірінші жартысы SMS арқылы, екіншісі баспа мәтіні түрінде материалдар алды. Материалды игеру деңгейін зерттеу үшін презентация режимінде екі викторина өткізілді. Осы екі зерттеудің нәтижесінде SMS материалдарын алған бірінші жартыжылдыққа қатысушылар баспа материалымен айналысқандарға қарағанда сөздік қорын есте сақтауды айтарлықтай жақсартты [11; 1514-1520].

Tabatabaei & Goojani (2012) үшінші зерттеуі екі айлық болды, оған 10 апта ішінде аптасына 2 рет ағылшын тіліндегі сабаққа 5-6 синонимдер мен антонимдер бойынша сабақ берген 60 ирандық орта мектеп оқушылары қатысты. Сабақтан тыс уақытта әр апта сайын оқушылар әр сөзге бір сөйлем жазды, алайда орта мектеп оқушыларының бірінші жартысы оларды үш сыныптасына және мұғаліміне SMS арқылы жіберді, оларға мұғалім дереу жауап берді, ал бақылау тобы ретінде әрекет ететін сыныптың екінші жартысы жоғарыда айтылғандарды дәл осылай жасады, тек мұғалімге өз ұсыныстарын жеке ұсынудан басқа. сабақта жазбаша түрде кездесу. Нәтижесінде екі топ та тестілеудің жоғары нәтижелерін көрсетті, бірақ эксперименттік топ бақылау тобына қарағанда айтарлықтай көп ұпай жинады [12; 47-55].

Шет тілін үйренуде MMS қолдануға негізделген тағы екі зерттеу де оқытудың оң нәтижелері туралы хабарлайды. Сонымен, Түркиядағы Saran, Seferoglu, & Cagiltay (2012) ұзақ төрт апталық зерттеуге дайындық мектебінің 103 мектеп жасына дейінгі балалары қатысқан, олардың 53 нөлдік деңгей, ал 50 "орташадан төмен" деңгей. Зерттеу мектеп жасына дейінгі балалардың сөздік қорын толықтыру кезінде MMS пайдалану тиімділігін оқыту веб-беттерімен және қарапайым баспа материалдарымен салыстыруды ұсынды. MMS сөздердің анықтамаларын, зерттелетін сөздермен сөйлемдердің мысалдарын, визуалды көріністерді, сөзжасам және сөздердің айтылуы туралы ақпаратты қамтыды. MMS хабарламаларын алған балалар веб-беттер мен баспа материалдарын оқығандарға қарағанда көбірек сөздерді үйренгені анықталды [13; 181-190].

Мобильді қосымшалар, бұрын айтылғандай, бұл білім алушылардың шет тіліне деген қызығушылығын арттырудың және оларды сөздік қорын толықтыруға тартудың тағы бір мүмкіндігі екенін айта кеткен жөн.

Başoğlu & Akdemir (2010) түрік университеттерінің студенттері арасында жүргізілген пилоттық экспериментті сипаттайды, «English flashcard» (ECTACO) мобильді қосымшасын эксперименттік топтағы сандық карталармен сөздік қорын көбейту үшін пайдалануды бақылау тобының студенттері қолданған баспа әріптесіне қатысты салыстырады. Эксперимент нәтижелері бойынша смартфондарда цифрлық карталарды пайдалану олардың қағаз нұсқасына қарағанда тиімдірек екендігі анықталды [15; 1-7].

Тайваньдық мектеп оқушыларының мобильді мультимедиялық қосымшаның көмегімен ағылшын тілінің сөздік қорын толықтыруға бағытталған эксперименттік зерттеу нәтижелері Hwang & Chen (2013) жұмысында келтірілген. Лексиканы оқытуға арналған жаңадан бастаушыларға арналған қосымша Бастауыш сынып оқушыларына ыңғайлы оқу ортасында ағылшын тілін меңгеру деңгейін арттыруға мүмкіндік береді. Екі ай бойы аптасына 4 күн түскі үзіліс кезінде 30 оқушыдан тұратын топ сабақтарды тыңдап, негізгі сөздерді оқуды және ағымдағы түскі ас мәзіріне қатысты қарапайым сөйлемдерді аяқтауды аудио жазба форматында тіркеді. Осылайша, топ стандартты бағдарлама бойынша оқыған ұқсас бақылау тобымен салыстырғанда сөздік қорын, айтылуын, ағылшын тілін түсіну қабілетін едәуір жақсартты [17; 101-125].

Сөздік қорын толықтыруға арналған қосымшалардан басқа, мобильді қосымшаларды оқу дағдыларына қолданудың тиімділігін қарастыратын зерттеулер өте көп. Төмендегі барлық зерттеулер қолданбаларды шет тілдерін үйрену құралы ретінде пайдалануды оң бағалауды қамтиды.

Мобильді технологияның ең жиі айтылатын артықшылықтарының бірі студенттердің шет тілдерін кез келген уақытта және кез келген ыңғайлы жерде қолдана алатынын ескере отырып, зерттеулер студенттердің оқу орындарынан тыс пайдалана алатын әртүрлі құралдар мен әдістердің оқу әлеуетін зерттеуді жалғастыруы керек [20; 62-85].

Тыңдау, сөйлеу, сөздерді дұрыс айту дағдылары мобильді құрылғылар дыбысты жазу құралы ретінде пайдаланылған төмендегі зерттеуде қарастырылады. Осы берілген барлық зерттеулерде мобильді технологиялардың тиімділігін, оқуда жоғары жетістіктерін ашық баяндайды.

Австралияның 11 орта мектебінің қатысуымен жүргізілген зерттеуде Робертсон және басқалар. (2009) Индонезия тілін үйренетін 7-11 сынып оқушыларының 95-і пайдаланған шет тілін үйрену жүйесі бар «Learnosity» ұялы телефонының алты апталық пилоттық сынағын сипаттайды. Бастауыш және қорытынды тестілермен салыстырғанда тіл үйренудегі жақсару орташа есеппен 11% - ға байқалды [23; 515-527].

Baleghizadeh & Oladrostam (2010) ұялы телефонды қолданудың ағылшын тілінің дұрыс айтылуы мен грамматикасына әсерін зерттеді. Иран университеттерінің студенттері ұялы телефондарда екі-үш минуттық сөйлеу аудиосын шығарды, содан кейін сыныптан тыс тапсырма ретінде аудиожазбаны тыңдау кезінде анықталған ауызша қателіктерін талдап, келесі сабақта оларға түсініктеме берді. Студенттер экспериментке қатыспаған ұқсас топпен салыстырғанда соңғы ашық грамматикалық тестте жақсы грамматикалық дайындықты көрсетті [24; 77-86].

Шет тілдерін меңгеруде мобильді технологияларды қолданудың позитивтілігін және оң шешім беретіндігін тағы бірнеше зерттеулерде атап өтуге болады.

Мысалы, Anaraki (2009) ағылшын тілін үйренуге арналған «Flash» негізінде он екі мультимедиялық сабақтан тұратын оқу курсының дизайны мен дамуын сипаттайды. Оқу курсы Тай университеттерінің студенттері өз бетінше оқу үшін аптасына 3 сабақтан смартфондарына жүктеп алған. Эксперименттік зерттеуден кейін жүргізілген тестілеу нәтижелері экспозицияға дейін алынған мәліметтерге қатысты барлық білім аушылар тест ұпайларының айтарлықтай өскенін растады. Сондай-ақ, студенттер тестілеу сұрақтарына тезірек жауап бергені атап өтілді [28; 400-404].

Thabit & Dehlavi (2012), Сауд Арабиясы университеттерінің студенттерімен жұмыс істей отырып, эксперименттік топқа қатысушыларға MP4 қолдауымен ағылшын тілін үйренушілерге бейнематериалдарды қосымша көруге мүмкіндік берді. Эксперименттік топ 4 аптадан кейін ағылшын тілінен қорытынды емтиханға қатысушылардың бақылау тобынан өте жоғары баллды көрсетті [30; 25-28].

Oberg & Daniels (2013) «iPod Touch» оқулығының электронды нұсқасын қолданған Жапония студенттерінің ағылшын тілін жақсы меңгергендігі туралы хабарлайды. Эксперименттік топ оқулықтың электронды нұсқасын қолдана отырып, тараудың мазмұнын өз қарқынымен еркін зерттей алатын болса, бақылау тобы оқытушының басшылығымен оқулық материалдарымен жұмыс істеуге міндетті болды [31; 177-196].

Сәйкесінше Тайвань университеттерінің бірінде эксперимент мақсатында ағылшын тілін оқыту курсы студенттердің екі ай бойы виртуалды шындық технологиясы бар ойын мобильді қосымшасын ($N = 274$) қолдануын қамтыды [33; 7]. Автордың айтуынша, эксперименттік кезең аяқталғаннан кейін студенттер орындаған оқу, тыңдау және сөздік тестілерінің нәтижелері статистикалық маңызды шамада ($p < 0,001$) ойын оқу процесіне енгізілгенге дейін олар орындаған сынақтардың нәтижелерінен асып түсті.

Қытай ғалымдарының Liulishuo, зерттеу нәтижелеріне сәйкес мобильді қосымшасын 20 апта бойы оқу процесінде қолдану қытайлық студенттерге статистикалық маңызды дәрежеде ауызша ағылшын тіліндегі қателерді азайтуға мүмкіндік берді ($p < 0,01$) және синтаксистік күрделілікті ($p < 0,01$), лексикалық тығыздықты ($p < 0,05$), сондай-ақ ауызша ағылшын тілінің еркін сөйлеуі ($p < 0,01$) қарастырды [34; 7]. Жакында колледж студенттерінің қатысуымен жүргізілген зерттеу нәтижелері онда эксперименттік топ мүшелері Kahoot мобильді қосымшасының көмегімен сөздік қорын толықтырды, сонымен қатар қарастырылып отырған оқу құралының тиімділігін көрсетеді [35; 8].

Қорытынды. Мобильді технологиялар арқылы оқыту тақырыбы бойынша айта кетсек, көптеген жарияланымдарға қарамастан, оқытудың статистикалық маңызды нәтижелері, өкінішке орай, өте аз. Бұл ішінара барлық зерттеулер нәтижелерінің жартысынан көбі оқу жетістіктерінің объективті сандық бағалауына жатпайтындығына немесе оқу жетістіктері тек мұғалімнің және (немесе) оқушының субъективті бағалауына негізделгеніне байланысты. Сонымен қатар, зерттеудің қысқа мерзімдері мен респонденттердің шағын үлгісіне байланысты оқу нәтижелері туралы нақты статистика жоқ.

Бағалау зерттеулерінің ең көп тараған кемшілігі-зерттеушілер хабарлаған нәтижелердің қайталанбауы. Технологияларға көп көңіл бөле отырып, көбінесе мобильді құрылғыларды пайдалану сияқты оқу нәтижелеріне әсер етуі мүмкін көптеген расталмаған айнымалылар ескерілмейді: зерттеудің жаңалығы, өзектілігі, кері байланыс сипаты, мұғалімнің жеке әсері, күту, оқушылардың мотивациясы және т. б.

Мақалада ұсынылған зерттеулерге шолу жасай отырып, мобильді технологияны оқытуда қолдану көп жағдайда оң нәтиже береді деп қорытынды жасауға болады. Классикалық оқыту белгілі бір жоспарланған уақытта мұғалімнің басшылығымен өтеді және мобильді құрылғыны, бұрын айтылғандай, орналасқан жеріне қарамастан кез келген ыңғайлы уақытта пайдалануға болады. Мобильді құрылғылардың көмегімен оқытудың бұл әдістері қарқынды дамып келе жатқан технологиялар кезеңінде лайықты орын алады.

Осылайша, мобильді технологиялар оқыту құралы ретінде өз әлеуетін іске асыру және мобильді оқытуға деген қазіргі қызығушылықты ақтау үшін қиын жолдан өтуі керек. Мобильді құрылғылар шет тілін үйренуге айтарлықтай үлес қоса алады деп болжауға толық негіз бар, әсіресе оқу орындарынан тыс тілді меңгеру, сөздік қорын толықтыруға бағытталған тапсырмаларды орындау үшін мобильді мультимедиялық құралдарды пайдалану, дұрыс айтылу, шет тілінде жылдам оқу, сондай-ақ мобильді құрылғылардың коммуникативтік мүмкіндіктері (диалогтар) арқылы чат-боттармен) пайдаланушыға тілді меңгеруге көмектесу үшін қажет. Алайда, мобильді технологияларды педагогикалық көзқарас тұрғысынан қарастыра отырып, осы салада жүргізілген зерттеулер жалғасуы керек және қойылған эксперименттердің нәтижелерін есептеуге ерекше назар аудару керек. Зерттеушілер мобильді технологияларды қолданумен қатар, оқу іс-әрекетінің басқа аспектілерін қамтитын әдіснамалық негізделген, статистикалық сенімді зерттеулер жүргізуді үйрену үшін көп жұмыс істеуі керек.

Оқытуда мобильді технологияларды қолдану бойынша зерттеулер шет тілін меңгерудің тамаша құралын табуды мақсат етпеуі керек, бірақ әртүрлі технологиялардың оқуды қалай жеңілдететінін зерттеу керек екенін есте ұстаған жөн. Қолданбаларды зерттеу кезінде зерттеушілер студенттерге қажет нәрсенің бәрін үйрете алатын мобильді қосымшаны табуға

тырыспауы керек, бірақ жеке қосымшалардың оқушыға шет тілін үйренуге көмектесетін тәсілдерін зерттеу керек.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

- 1 Burston, J. (2015). Twenty years of MALL project implementation: A meta-analysis of learning outcomes. *ReCALL: the Journal of EUROCALL*, 27(1), 4-20.
- 2 Fryer, L., Coniam, D., Carpenter, R., & Lăpușneanu, D. (2020). Bots for language learning now: Current and future directions. *Language Learning and Technology*, 24(2), 8-22.
- 3 Godwin-Jones, R. (2017). Smartphones and language learning. *Language Learning & Technology*, 21(2), 3-17.
- 4 Fisher, T., Pemberton, R., Sharples, M., Ogata, H., Uosaki, N., Edmonds, P., et al. (2009). Mobile learning of vocabulary from reading novels: a comparison of three modes. In *Proceedings of 8th World Conference on Mobile and Contextual Learning*, Orlando, Florida (pp. 191-194).
- 5 Song, Y. (2008). SMS enhanced vocabulary learning for mobile audiences. *International Journal of Mobile Learning and Organisation*, 2(1), 81-98.
- 6 Saran, M., Seferoglu, G., & Cagiltay, K. (2009). Mobile Assisted Language Learning: English Pronunciation at Learners' Fingertips. *Eurasian Journal of Educational Research*, 9(34), 97-114.
- 7 Zhang, H., Song, W., & Burston, J. (2011). Reexamining the effectiveness of vocabulary learning via mobile phones. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 10(3), 203-214.
- 8 Alemi, M., Sarab, M. R. A., & Lari, Z. (2012). Successful learning of academic word list via MALL: Mobile Assisted Language Learning. *International Education Studies*, 5(6), 99-109.
- 9 Derakhshan, A., & Kaivanpanah, S. (2011). The impact of text-messaging on EFL freshmen's vocabulary learning. *European Association for Computer Assisted Language Learning*, 39, 47-56.
- 10 Motallebzadeh, K., & Ganjali, R. (2011). SMS: Tool for L2 Vocabulary Retention and Reading Comprehension Ability. *Journal of Language Teaching & Research*, 2(5), 1111-1115.
- 11 Motallebzadeh, K., Beh-Afarin, R., & Rad, S. D. (2011). The Effect of Short Message Service on the Retention of Collocations among Iranian Lower Intermediate EFL Learners. *Theory and Practice in Language Studies*, 1(11), 1514- 1520.
- 12 Tabatabaei, O., & Goojani, A. H. (2012). The impact of text-messaging on vocabulary learning of Iranian EFL learners. *Cross-Cultural Communication*, 8(2), 47-55.
- 13 Saran, M., Seferoglu, G., & Cagiltay, K. (2012). Mobile language learning: Contribution of multimedia messages via mobile phones in consolidating vocabulary. *The Asia-Pacific Education Researcher*, 21(1), 181-190.
- 14 Lin, C. C., & Yu, Y. C. (2012). Learning English vocabulary on mobile phones. In *The medium matters (Proceedings from the 15th International CALL Conference)* (pp. 416-420).
- 15 Basoglu, E. B., & Akdemir, O. (2010). A comparison of undergraduate students' English vocabulary learning: Using mobile phones and flash cards. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 9(3), 1-7.
- 16 Chen, C. M., & Chung, C. J. (2008). Personalized mobile English vocabulary learning system based on item response theory and learning memory cycle. *Computers & Education*, 51(2), 624-645.
- 17 Hwang, W. Y., & Chen, H. S. (2013). Users' familiar situational contexts facilitate the practice of EFL in elementary schools with mobile devices. *Computer assisted language learning*, 26(2), 101-125.
- 18 Chih-Ming Chen, & Shih-Hsun Hsu. (2008). Personalized Intelligent Mobile Learning System for Supporting Effective English Learning. *Journal of Educational Technology & Society*, 11(3), 153-180.
- 19 Wu, T. T., Sung, T. W., Huang, Y. M., Yang, C. S., & Yang, J. T. (2011). Ubiquitous English learning system with dynamic personalized guidance of learning portfolio. *Journal of Educational Technology & Society*, 14(4), 164-180.
- 20 Fouz-González, J. (2020). Using Apps for Pronunciation Training: An Empirical Evaluation of the English File Pronunciation App. *Language Learning & Technology*, 24(1), 62-85.

Kukulka-Hulme, A. & Lee, H. (2020). Intelligent assistants in language learning: an analysis of features and limitations. *CALL for Widening Participation: Short Papers from EUROCALL*, 2020, 172–176.

21 Liu, T. Y. (2009). A context-aware ubiquitous learning environment for language listening and speaking. *Journal of Computer Assisted Learning*, 25(6), 515-527.

22 Robertson, L., Of Connor, G., Holdsworth, R., & Mitchell, C. (2009). Mobile application for language learning: MALL Research Project Report. Curriculum Corporation, 1-48.

23 Baleghizadeh, S., & Oladrostam, E. (2010). The effect of mobile assisted language learning (MALL) on grammatical accuracy of EFL students. *Mextesol Journal*, 34(2), 1-10.

24 Al-Jarf, R. (2012). Chapter Six: Mobile Technology and Tudent Autonomy in Oral Skill Acquisition. In *Left to My Own Devices: Learner Autonomy and Mobile-Assisted Language Learning* (pp. 103-130). Brill.

25 Papadima-Sophocleous, S., Georgiadou, O., & Mallouris, Y. (2012). iPod impact on oral reading fluency of university ESAP students. In *Proceedings of GLoCALL*, Beijing, China (pp. 1-5).

26 Hwang, W. Y., Chen, C. Y., & Chen, H. S. (2011, October). Facilitating EFL writing of elementary school students in familiar situated contexts with mobile devices. In *10th World Conference on Mobile and Contextual Learning*, 18-21 October 2011, Beijing, China: mLearn2011 Conference Proceedings (pp. 15-23).

27 Anaraki, F. B. (2009, January). A Flash-Based Mobile Learning System for Learning English as Second Language. In *Computer Engineering and Technology, International Conference on* (pp. 400-404). IEEE Computer Society.

28 Gabarre, C., & Gabarre, S. (2010, May). An innovative assessment method for real world learning: Learner created content with a cell phone, YouTube and an LMS. In *Global Learn* (pp. 1202-1210). Association for the Advancement of Computing in Education Sciences, 9(3), 1-11.

29 Thabit, K., & Dehlawi, F. (2012). Towards using MP4 players in teaching English language: An empirical study. *Journal of Engineering*, 2(8), 25-28.

30 Oberg, A., & Daniels, P. (2013). Analysis of the effect a student-centred mobile learning instructional method has on language acquisition. *Computer Assisted Language Learning*, 26(2), 177-196.

31 Cerezo, R., Calderón, V., & Romero, C. (2019). A holographic mobile-based application for practicing pronunciation of basic English vocabulary for Spanish speaking children. *International Journal of Human-Computer Studies*, 124, 13- 25.

32 Chen, Y. L., & Hsu, C. C. (2020). Self-regulated mobile game-based English learning in a virtual reality environment. *Computers & Education*, 154, 1-15.

33 Wang, Z., & Han, F. (2021). Developing English language learners' oral production with a digital game-based mobile application. *PLOS ONE*, 16(1), 1-11.

34 Tan, T. H., & Liu, T. Y. (2014, August). The mobile-based interactive learning environment (MOBILE) and a case study for assisting elementary school English learning. In *IEEE 35 International Conference on Advanced Learning Technologies*, 2004. Proceedings. (pp. 530-534). IEEE.

36 Shimoyama, Y., & Kimura, M. (2008). Development of and effectiveness in vocabulary learning content for mobile phones in Japan. In *World CALL 2008 Conference* (Vol. 2, pp. 4-7).

37 Kaiser, D. (2018). Mobile-assisted pronunciation training: The iPhone pronunciation app project. *IATEFL Pronunciation Special Interest Group Journal*, 58, 38-52.

АННОТАЦИЯ

Даже массовый интерес к мобильным приложениям не способствовал их интеграции в учебные программы в качестве инструмента обучения английскому языку как иностранному. Целью настоящего обзорного исследования является выявление современного состояния и перспектив применения мобильных технологий при обучении иностранному языку. Методологической основой исследования является теоретический анализ литературных данных по теме исследования. По результатам изучения современных эмпирических исследований, проведенных в Австралии, Китае, Иране, Турции, Саудовской Аравии, Кипре, Японии, Малайзии, Испании, Тайване и других странах, было заключено, что использование мобильных технологий в обучении иностранным языкам в большинстве случаев даёт

положительные результаты ввиду ряда преимуществ мобильных устройств по сравнению с классическими педагогическими средствами. При этом отмечается, что исследователям ещё только предстоит научиться проводить методологически обоснованные, статистически релевантные исследования, которые бы охватывали, помимо применения мобильных технологий, и другие аспекты учебной деятельности. Автор приходит к выводу, что при изучении приложений исследователям не следует пытаться найти мобильное приложение, которое может обучить учащихся всему, что им нужно, но следует изучать способы, которыми отдельные приложения помогают освоить иностранный язык.

УДК 1(091) (574)
МРНТИ 02.91.92

Есенгалиева В.А., философия ғылымдарының кандидаты, <https://orcid.org/0000-0002-7546-2328>
Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті, Орал қ, Жәңгір хан көшесі 51 090009, Қазақстан, eva0566@inbox.ru

Esengalieva V.A., PhD in Philosophy, <https://orcid.org/0000-0002-7546-2328>
NJSC West Kazakhstan Agrarian and Technical University named after Zhangir Khan, Uralsk, Zhangir Khan St. 51, 090009, Kazakhstan, eva0566@inbox.ru

АБАЙДЫҢ ФИЛОСОФИЯЛЫҚ МҰРАСЫ ABAI'S PHILOSOPHICAL HERITAGE

Түйін

Мақала Абай Құнанбаевтың адамгершілік философиясын ашады. Абайдың негізгі философиялық еңбегі – Қара сөздерінде этникалық қазақтардың тарихы, ұлттық педагогикасы, адамгершілігі мен тәрбие мәселелері қарастырылады. Абай философиясының бүгінгі ұлттық мәдениетте ролі өте зор. Сондай-ақ, қазіргі білім алушылардың рухани-адамгершілік және Отансүйгіштік қасиеттерін тәрбиелеуде Абай ілімінің өзектілігі көрінеді. Әрине, бір мақала аясында ұлы ойшыл қарастыратын рухани-адамгершілік мәселелердің барлық саласын қамту мүмкін емес. Сондықтан, болашақта осы аталған тақырыпта басқа мақалалар жарияланатын болады.

Түйін сөздер: ұлттық бірегейлік, білім, жүрек, мәдениет, Абай, Абайдың Қара сөздері, кемел адам

Keywords: national identity, education, heart, culture, Abai, Abai's Black words, a perfect man

Кіріспе. Кез-келген халықтың ұлттық санасы – тарихи сана негізінде қалыптасады. Қазіргі уақытта бүкіл әлемді қамтыған жаһандану үдерісі әртүрлі елдердің ұлттары мен халықтары арасындағы шекараны бұлдыратады, ұлттық мәдениеттің жоғалуына, тұтас ұлттар мен халықтардың жойылып кетуіне қауіп төндіреді. Бұл үдеріске мемлекеттік деңгейде қарсы тұрудың жалғыз жолы – патриотизм идеологиясы, қоғамды жаңғырту, ұлттық бірегейлікті (тарих, тіл, дәстүр) сақтау идеологиясы. Қазақстандық қоғам өмірінің жаңа кезеңі – ХХІ ғасырда мәдени келбетті, ұлттық кодты сақтау, тарихи жадыны жаңғырту. Өзіңіздің ұлттық бірегейлігіңізді түсіну өте маңызды мәселе. Біз Қазақстанның қандай даму моделін қабылдағанын және әлемнің озық дамыған елі болғымыз келетінін нақты айта аламыз. Біртұтас халық ретінде біздің өзіндік бет-бейнеміз болуы қажет. Сондықтан, біз үшін маңыздысы – біз кіміз, өткен жолымыз қандай және қайда бара жатырмыз? Бұл – барлық ұрпақтар ата-бабаларының не нәрсеге ұмтылғанын және ұрпақтары не нәрсеге ұмтылатынын сұрайтын – үш философиялық сұрақ.

Зерттеу материалдары мен әдістері. Мемлекеттік жобалар туралы ой қозғасақ, ұлы даланың ұлы есімдері – Әбу Насыр Әл-Фараби, Қожа Ахмет Яссауи, Күл-Тегін, Сұлтан Бейбарыс, Абылай мен Кенесары хан және, әрине, Абай Құнанбаев сияқты бұрынғы ұлы тұлғаларды бір өркениеттік-мәдени қатарға біріктіретін " Ұлы даланың Ұлы есімдері"